

Täysistunto

Tiistai 25.10.2022 klo 13.59—19.02

13. Uhanalaisten lajien metsästäminen kiellettävä metsästyslaissa

Kansalaisaloite KAA 9/2021 vp

Toimenpidealoite TPA 108/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta. — Mennään keskusteluun, edustaja Myllykoski.

Keskustelu

17.24 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan käsittelyssä on kansalaisaloite Uhanalaisten lajien metsästäminen kiellettävä metsästyslaissa.

Valiokunnan järjestämässä kuulemistilaisuudessa aloitteen tekijöiden edustajat ovat täsmentäneet, että aloitteen taustalla on ollut erityinen huoli Suomessa äärimmäisen uhanalaisen punasotkan, erittäin uhanalaisten tundrametsähanhen, tukkasotkan, haahkan, nokikanan, vaarantuneiden taigametsähanhen, haapanan, jouhisorsan, heinätavin, pyyn, riekon, harmaalokin, merilokin ja hillerin ja maailmanlaajuisesti vaarantuneen allin suojelusta. Tässä kohtaa kansalaisaloitteen tekijät ovat listanneet juuri ne lajit, jotka erityistä suojelua tarvitsevatkin, ja kiitos siitä aloitteen tekijöille, että ovat täsmentäneet tässä kuulemistilaisuudessa, vaikka alkuperäinen kansalaisaloite ei tunnistanut juuri näitä, vaan enemmänkin lähdettiin vain uhanalaisten lajien metsästyskiellosta.

Mikä on ensiarvoisen tärkeää, niin nämä uhanalaiset vesilinnut meille. Omassa toimenpidealoitteessani nostin esiin huolen erityisesti kuuden vesilinnun eli punasotkan, tukkasotkan, haahkan, haapanan, heinätavin ja jouhisorsan suojelusta, ja hämmikseni kirjoitusvirheen myötä nokikana, joka oli aivan kärjessä, on siitä jäänyt pois. Ehdotin toimenpiteitä näiden lintulajien metsästyksen rajoittamiseksi asetuksella. Koska kansalaisaloitteessa ja toimenpidealoitteessa on kyse ehdotuksesta osin samojen lintulajien metsästyksen rajoittamisesta, on valiokunta tarkastellut näitä ehdotuksia yhdessä, ja hyvä niin.

Valiokunta mietinnössään toteaa, että uhanalaisuuden arvioinnissa on toisinaan vaikea erottaa luontaista kannanvaihtelua lajien uhanalaisuuden laukaisevasta vähenemisestä. Lisäksi alueelliset erot lajien kantojen kehityksessä saattavat maan sisälläkin olla suuret. Esimerkiksi kansalaisaloitteen tekijöiden esille nostama riekkokanta on taantunut todellakin keskisessä Suomessa, Kainuussa ja myös Pohjois-Pohjanmaalla. Riekkokannan taantumisen taustalla ovat muun muassa soiden ojitukset, ilmastonmuutoksesta johtuvat elinympäristömuutokset. Ylä-Lapin riekkokannat ovat kuitenkin paljon tiheämpiä eivätkä taantunei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2022 vp

ta. Siellä sitä voidaan metsästää kestävästi, ja erityisesti riekon ansapyynti on myös osa saamelaiden perinteistä kulttuuria. Ja haluan korostaa sitä, että kansalaisaloitteen alkupe-
räisessä muodossa olisi tämä perinteinen ansapyyntikulttuuri eväty saamelaisilta.

Riekon metsästys on ollut kokonaan kielletty maa- ja metsätalousministeriön vuosittai-
silla asetuksilla vuodesta 2011 lähtien Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suo-
men, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnissa. Myös Kainuussa,
osassa Pohjois-Pohjanmaata ja Etelä-Lappia metsästys on kielletty viime vuosina. Eli ase-
tuksella olemme pystyneet huolehtimaan riekkokannasta tehokkaasti, ja on todettava, että
myös muitten lajien osalta alueelliset metsästyseurat ovat pidättäytyneet oma-aloitteisesti
ja vastuullisesti harventuneiden lintukantojen osalta.

Kun valiokunnan lausumaehdotuksessa 3 edellytetään, että ”hallitus tarkastelee mahdol-
lisuuksia tehostaa tällä hetkellä uhanalaisimpien vesilintulajien suojelua rajoittamalla met-
sästystä metsästyslain 38 §:n nojalla nykyistä laajemmin tai parantamalla näiden vesilintu-
kantojen tilaa muilla hoitotoimilla ja antaa edellä mainittuja toimenpiteitä koskevan selvi-
tyksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä”, katson, että va-
liokunnan mietintö on kannatettava ja sillä puututaan tehokkaasti kaikkein uhanalaisim-
pien lajien osalta metsästämiseen. Siellä on myös tuotu esille meidän Sotka- ja muut hank-
keet, joilla edistetään vesilintujen kantoja ja muuttoalueiden ja levähdysalueiden verkos-
toa, jolla mahdollistetaan edelleen lajien suojelua. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Hassi.

17.30 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että eduskunta hyväksyy mietinnön
vastalauseen mukaiset kolme lausumaehdotusta.

Ilmastonmuutos ja luontokato, luonnon monimuotoisuuden hupeneminen ovat suurim-
mat uhkat tulevaisuudellemme. Ilman elonkehää meillä ei olisi edes happea hengittää, ruo-
asta puhumattakaan. Luontokato tapahtuu laji kerrallaan, paikallinen esiintymä kerrallaan.
On joitakin lajeja, joiden harvinaistuminen ja uhanalaistuminen johtuu ensisijaisesti ympä-
ristömyrkyistä. Suomessa tunnettuja tällaisia lajeja ovat olleet merikotka ja Itämeren hyl-
keet, jotka olivat aikoinaan vähällä menettää lisääntymiskykynsä ympäristömyrkyjen ta-
kia ja kuolla sukupuuttoon. Todennäköisesti ympäristömyrkyt, kuten maatalouden torjun-
ta-aineet, ovat ainakin osasy syy myös pölyttäjäkatoon ja yleisemmin hyönteiskantojen ro-
mahdukseen, mutta useimmiten lajien harvinaistuminen ja uhanalaistuminen johtuu yksin-
kertaisesti siitä, että niiden elinpaikkoja tuhoetaan ja niiden yksilöitä tapetaan.

Onkin täysin epä johdonmukaista, että metsästyslain riistalajiluettelossa on uhanalaisia
eläimiä, kuten vesilintuja, esimerkiksi romahdusmaisesti vähentynyt punasotka. Metsäs-
tyslain 37 §:n mukaan riistaeläinlaji on rauhoitettava valtioneuvoston asetuksella, jos kan-
nan säilyminen sitä edellyttää. Suomessa ainoastaan kaksi uhanalaista vesilintulajia, puna-
sotka ja tukkakoskelo, on määräämällä rauhoitettu. Kaikki uhanalaisten lajien kantaa
pientävä tai kannan elpymistä haittaava toiminta on kuitenkin näille lajeille erittäin hai-
tallista. On siis ristiriitaista ja resurssien tuhlausta, että samalla kun yhteiskunta käyttää
voimavaroja lajien suojeluun, uhanalaisia eläinkantoja kuitenkin heikennetään metsästyks-
ellä.

Kuten totesin jo, susia ja valkoposkikihanhia koskevien kansalaisaloitteiden käsittelyssä
mielestäni Suomessa pitäisi olla mahdollista siirtää lajeja metsästyslain riistalajeista luon-
non suojelulailla rauhoitettuihin ja päinvastoin sen mukaan, miten niiden kannat kehitty-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2022 vp

vät. Kun laji runsastuu, sen voisi siirtää metsästyslakiin — esimerkki tällaisesta lajista on valkoposkihanhi — mutta kun laji muuttuu uhanalaiseksi, se pitäisi voida rauhoittaa luonnonsuojelulailta tai vähintään metsästyslain mukaisella valtioneuvoston asetuksella. Maa- ja metsätalousvaliokunta ohittaa johtopäätöksissään esimerkiksi erittäin uhanalaisten tukkasotkan ja nokikanan suojelun tarpeen.

Kansalaisaloitetta on vastustettu sillä perusteella, että kansainvälisen uhanalaisluokituksen tekevä IUCN, Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto, on järjestö eikä viranomaistaho. Suomessa kuitenkin uhanalaisarvioinnit tehdään viranomaistyönä ja arvioinnit ovat riittävä pohja rauhoittaa lajeja metsästykseltä. Äärimmäisen ja erittäin uhanalaiset lajit, kuten nokikana, punasotka, tukkasotka ja haahka, tulisivat poistaa riistalajien listasta metsästyslain 5 §:ssä. Vaarantuneiden lajien metsästys voitaisiin viranomaisen luvalla sallia niillä alueilla, joilla kanta on elinvoimainen. Tietenkin tarvitaan myös muita, nopeammin säädettäviä metsästyksrajoituksia.

Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa vaikutelmakseni on tullut, että yksi asia, josta kenkä puristaa, on se, että vesilintuja metsästetään myös hämärässä, jolloin lajin tunnistaminen on vaikeaa ja joskus suorastaan mahdotonta — etenkin, jos kyse on kahdesta varsin samannäköisestä lajista, joista toinen on runsas ja toinen uhanalainen. Minusta on perusteltua kysyä, pitääkö ylipäättää sallia metsästäminen auringonlaskun jälkeen, [Mai Kivelä: Hyvä kysymys!] jos uhanalaisia lajeja metsästetään siksi, että ampuja ei pysty kunnolla tunnistamaan, mitä ampuu.

Pitemmällä aikavälillä uhanalaisten lajien siirtäminen pois riistalajien joukosta palvelisi myös metsästäjiä. Lajit, joiden kanta on vakavassa vaarassa taantua ja jopa hävitä, pitäisi siksi rajata kokonaan metsästyksen ulkopuolelle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Elo.

17.35 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite uhanalaisten lajien metsästäminen kieltämiseksi metsästyslaissa on todella tarpeellinen ja kannatettava — kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille. Kansalaisaloitteella halutaan muuttaa nykytilanne, jossa metsästäjien saaliiksi joutuu vuosittain myös erittäin uhanalaisten ja äärimmäisen uhanalaisten lajien yksilöitä, etenkin vesilintuja. Metsästyslain nykyiset mekanismit, joilla pyritään takaamaan luonnon kestävä käyttö sekä uhanalaisten lajien rauhoittaminen, eivät toimi riittävän hyvin, koska uhanalaisia lajeja ei pystytä suojelemaan. Vaikka metsästys ei olisi syy lajin vähenemiseen, se aiheuttaa taantuvalla kannalla potentiaalisesti merkityksellistä lisäkuolleisuutta, mikä estää kannan elpymistä.

Hallitus on nostanut luonnonsuojelurahoituksen historiallisen korkealle tasolle, ja näillä rahoilla on tehty välttämätöntä työtä luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi. On ristiriitaista, että samalla kun satsaamme vaarassa olevien lajien ja niiden elinympäristöjen suojeluun, lainsäädäntömme sallii uhanalaisten lajien metsästyksen. Aloitteen tarkoitus ei ole siirtää lajeja luonnonsuojelulakiin, vaan rauhoitus toteutettaisiin metsästyslailla. Lajit pysyisivät siis jatkossakin riistalajeina ja niiden metsästys voitaisiin sallia jälleen, kun kannat ovat toipuneet elinvoimaisiksi.

Arvoisa puhemies! Tälle aloitteelle on kansan laaja tuki. WWF:n marraskuussa 2020 teettämän kyselytutkimuksen mukaan 63 prosenttia suomalaisista kieltäisi uhanalaisten lajien metsästyksen. Tutkimuksen perusteella vain kolmasosa ylipäättää tiesi, että uhanalaisten lajien metsästys on Suomessa sallittua. Ongelmana on, että nykyisen metsästys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2022 vp

lainsäädännön tulkinnassa ja toimeenpanossa ei ole otettu huomioon lajien tilan heikkene- mistä eikä uhanalaistumista.

Erityisesti vesilintujen osalta metsästyksen sääntely on edelleen riittämätöntä, ja kuten edustaja Hassikin täällä totesi, niin äärimmäisen ja erittäin uhanalaiset lajit, kuten nokika- na, punasotka, tukkasotka ja haahka, tulisi poistaa metsästyslain riistalajien listasta ja vaa- rantuneiden lajien metsästys voitaisiin viranomaisten luvalla sallia niillä alueilla, joilla kanta on elinvoimainen. Äärimmäisen ja erittäin uhanalaisten sekä vaarantuneiden lajien siirtäminen pois riistalajien joukosta palvelisi pitkällä aikavälillä myös metsästäjiä. Met- sästyksen tulee olla riittävän pitkään kiellettyä lajeille, joiden kannat ovat vakavassa vaa- rassa taantua tai jopa hävitä, ja silloin selkeintä on rajata nämä lajit kokonaan metsästyks- sen ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta ei tosiaan ollut tässä asiassa yksimie- linen. Jätimme yhdessä edustaja Pitkon ja edustaja Kivelän kanssa asiaan vastalauseen. Yhdyimme valiokunnan päätökseen hylätä tämän kansalaisaloitteen mukainen lakiesitys, mutta olimme eri mieltä valiokunnan kanssa siitä, miten vakavasti uhanalaisten lajien suo- jeluun tulee suhtautua. Tämän erimielisyyden vuoksi, ja koska pidimme kansalaisaloitteen tavoitteita erittäin kannatettavina, jätimme kolme lausumaehdotusta, jotka toteuttaisivat tä- män aloitteen tavoitteita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Kivelä.

17.39 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Jokaisella lajilla on oma paikkansa ja merki- tyksensä luonnossa, ja laji voi kuolla sukupuuttoon vain kerran. Lajien uhanalaistumiseen on suhtauduttava erittäin vakavasti. Luontokato on meidän suurimpia uhkiamme koko pla- neetalla ja sitä kautta myös meidän ihmisten selviytymiselle.

Samalla haluan tässä yhteydessä jälleen kerran korostaa myös eläinten oikeuksia. Me vasemmistossa ajattelempa, että kaikkia luonnonvaraisia eläimiä on kohdeltava elämää kunnioittavasti ja siten, että millekään lajille ei tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Me olemme julkaisseet tänä vuonna eläinpoliittisen ohjelman, jossa tuodaan ihan selkeästi esille mei- dän kantamme eli se, että tavoitteemme on kieltää uhanalaisten lajien metsästäminen. Sik- si haluankin vielä kerran kiittää tämän aloitteen tekijöitä ja allekirjoittajia. Vaikka aloite ei sellaisenaan nyt tule hyväksytyksi, niin kansalaisten mielipide lajien suojelun tärkeydestä ja tästä epäkohdasta on tullut nyt esiin.

Suurin luontokatoa kiihdyttävä tekijä on luontaisten elinympäristöjen häviäminen, jota ihmiset aiheuttavat. Kuitenkin luonnon monimuotoisuuden suojelussa kaikki toimet ovat tärkeitä, ja erityisen ristiriitaista on se, että uhanalaisia lajeja voi sitten vielä heikentää met- sästämällä, aivan kuten edustaja Hassi tässä toi esille. Siksi haluankin myös nyt tässä sa- lissa kannattaa näitä edustaja Hassin tekemiä esityksiä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.